

Nr 271.

Godkänd av första kammaren den 6 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 6 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion ifråga om viss pensionering av hos staten anställd extra personal.

(Sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 utlåtande nr 1.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har av enskild motionär upptagits frågan om pensionering av viss hos staten anställd extra personal genom anslutning till den frivilliga försäkringen enligt 34 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Motionären har i förevarande fråga anfört huvudsakligen följande:

»Det torde vara otvivelaktigt, att utnyttjandet av den frivilliga pensionsförsäkringen enligt lagen den 30 juni 1913 icke erhållit den omfattning, som man haft anledning förvänta. Skälen härtill kunna vara flera, men säkerligen är detta förhållande i viss mån beroende av bristande kännedom om de förmåner, som den enskilde kan bereda sig själv och som arbetsgivaren kan tillförsäkra sina arbetstagare genom anlitaandet av lagens bestämmelser.

Tvivalsutan skulle det vara av stor betydelse, om staten såsom arbetsgivare ginge i spetsen för vinnande av en allännare anslutning till den frivilliga pensionsförsäkringens idé. Staten använder i sin verksamhet betydande grupper tjänstemän och arbetare med anställning av mera tillfällig art, och det torde möta stora svårigheter, även ur rent försäkringsteknisk synpunkt, att sörja för dessas ålderdom genom pensioneringsåtgärder, motsvarande dem som gälla för fast anställd personal. Till dessa personalgrupper torde räknas, bland andra, banarbetarne vid statens järnvägar, arbetarne vid statens järnvägsbyggnader och vattenfallsstyrelsens anläggningar, arbetare vid flottans varv och verkstäder, vissa lägre tjänstemän vid statens affärsdrivande verk och andra anstalter.

Det lär icke kunna undvikas, att många av dessa arbetares anställning bliver av mera tillfällig art, då antalet arbetare växlar efter behovet, medan det å andra sidan icke kan undgås, att anställningen ofta i realiteten bliver mera eller mindre beständig. Även i dylika fall har staten ansetts äga en viss försörjningsplikt vid inträffad oförmögenhet till arbete på grund av sjukdom eller ålderdom. Det har utbildat sig en fast praxis, att riksdagen beviljar pension eller understöd åt sådana arbetare efter framställningar från fall till fall. De sålunda beviljade understöden uppgå till säkerligen icke obetydliga belopp, och det är anledning förmoda, att denna praxis kommer att ytterligare utvecklas med en ständigt växande utgiftssumma för staten. Å andra sidan kan det icke bortses ifrån att denna form för försörjning, icke minst på grund av dess oviss-
het, måste vara föga tillfredsställande för den personal, som här är ifråga.

En utväg att frångomma denna praxis men ändock vinna ett nöjaktigt resultat borde därför vara önskvärd för såväl staten som arbetstagarne själva.

Det synes mig, att en mera omfattande användning av den frivilliga pensionsförsäkringens grundprinciper borde möjliggöra en lösning av denna fråga på ett tillfredsställande sätt.»

Det sammansatta stats- och lagutskott, till vars förberedande behandling ifrågavarande motion hänskjutits, anförde i ärendet följande:

»Frågan om viss pensionering av hos staten anställd personal, som enligt nu gällande bestämmelser icke är berättigad till statspension, står i visst samband med det i Kungl. Maj:ts proposition nr 222 till innevarande års riksdag framlagda förslaget till bestämmelser angående rätt till pension för vissa å extra stat upptagna befattningshavare vid statens järnvägar, telegrafverket och statens vattenfallsverk. Vissa grupper av den personal, som motionären med sitt förslag torde avsett att bereda möjlighet till erhållande av pension, hava sålunda medtagits i Kungl. Maj:ts berörda förslag. Detta förslag innebär, att viss närmare angiven extra personal vid nämnda verk skulle tillerkännas vissa bestämda pensionsförmåner, utgående från särskilda pensionskassor skapade för de nämnda verken, för vilka kassor förslag till reglemente framlagts, innebärande bland annat viss bidragsskyldighet från personalens sida. I övrigt skulle pensioneringen bestridas medelst årliga avsättningar av vissa belopp från järnvägarnas trafikmedel, från telegrafmedlen och från statens vattenfallsverks driftinkomster. Vid utarbetandet av grunderna för ifrågavarande pensionering hava jämväl möjligheterna för en kombinerad med den frivilliga försäkringen enligt 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring varit föremål för utredning, men har i förevarande avseende i nyss be-

rörda förslag till reglementen allenast införts stadganden av det huvudsakliga innehåll, att, som regel, för den delägare, som utan att vara berättigad till pension från kassan upphör att innehava med delaktighet i kassan förbunden tjänst och således utträder ur kassan, de av honom själv erlagda pensionsavgifterna skola tillgodoräknas honom för beredande av pension enligt pensionsförsäkringslagen.

Den uti motionen framlagda tanken, att staten såsom arbetsgivare skulle bidra till pensionering av hos staten anställd personal, som hittills icke varit berättigad till statspension, skulle således i viss mån bliva tillgodosedd genom ett bifall till den berörda kungl. propositionen nr 222, ehuru på något annat sätt än motionären tänkt sig.

Men en stor del av den personal, som i motionen avses, främst banarbetarne vid statens järnvägar och med dem i tjänstgöringshänseende jämställda arbetare vid en del övriga av statens affärsdrivande verk, bliver icke tillgodosedd genom Kungl. Maj:ts berörda förslag. Anledningen härtill torde närmast hava varit, att dessa av staten avlönade arbetare ansetts icke innehava så fast anställning, att frågan om deras pensionering bort upptagas i sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Den av motionären framkastade tanken, att staten såsom arbetsgivare bör på lämpligt sätt bidra till pensionering av den personal, för vilken pensioneringsfrågan icke kan befinnas böra lösas i annan ordning än genom den frivilliga pensionsförsäkringen, synes utskottet värd allt beaktande. En dylik åtgärd, att staten så att säga går i spetsen för att genom bidrag till sina arbetares försäkring i den frivilliga pensionsförsäkringen i någon mån sörja för dessa arbetares framtid vid invaliditet, skulle kanske även i sin mån bidra till en önskvärd popularisering av den frivilliga pensionsförsäkringen och bliva ett efterföljansvärt exempel för enskilda arbetsgivare. Förevarande spörsmål kräver emellertid en ingående utredning, vadan annat för närvarande icke synes böra i anledning av motionen ifrågakomma än en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.»

I anslutning till vad utskottet på grund härav hemställt får riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån staten, med anlitan av den frivilliga pensionsförsäkringen, må kunna bidra till pensionering av den vid statens verk sysselsatta arbetspersonal, för vilken icke i särskild ordning sörjts för pension genom statens försorg, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 6 juni 1917.

Med undersätlig vördnad.